

RAHANDUSMINISTEERIUM

Kuidas vähendada riigihangetes julgeoleku riske

Anna Poots ja Madina Talu

Nõunikud/ Riigi osaluspoliitika ja riigihangete osakond

Tallinnas, 11.10.2024

Täna sed teemad:

Julgeolekuohtude näiteid riigihangetes
teistest EL liikmesriikidest

Juhendmaterjalid RaM kodulehel

Valik riskide maandamise meetmetest

Julgeolek

Julgeolek on riigi toimimiseks vajalike valdkondade kaitstus erinevate ohtude eest ning varustus hädavajalike ressursidega.

Julgeolekuohud riigihangetes teiste liikmesriikide näitel

Kaamerad

The Brussels Times

Amsterdam to stop using Chinese CCTV cameras

Most Read

1 **TBT+** Gas bills may become up to €800 more expensive due to EU rules, study shows

2 **TBT+** Belgian universities among best in Europe according to 'correct' ranking

3 'Place Lux' terraces get makeover ahead of

Amsterdam to stop using Chinese CCTV cameras

Wednesday 12 June 2024

By The Brussels Times with Belga

RTÉ NEWS SPORT ENTERTAINMENT BUSINESS LIFESTYLE CULTURE PLAYER TV RADIO

NEWS ► IRELAND ► World Business Sport Nuacht Programmes RTÉ Investigates

OPW to review best practice on CCTV cameras

Updated / Monday, 13 Feb 2023 20:04

- Ühendatud andmesidevõrku
- Võivad tootjale edastada pildi- ja video-materjali, nt uuenduste tegemisel.

Konkreetne kaasus:

- *HikVision* – väidetavalt Hiina riigil osalus ja seotud Hiina armeega.
- Euroopa Parlament, Taani, Ühendkuningriigid USA ja Austraalia on eemaldanud *HikVision* kaamerad parlamendihoonetest

Elektriautod ja -bussid

AUSSCHREIBUNG

Chinesischer Autobauer BYD liefert Behördenfahrzeuge

Der Autobauer setzte sich bei einer Ausschreibung der Bundesbeschaffung für 640 Fahrzeuge gegenüber der Konkurrenz durch

HLN

NIEUWS SPORT SHOWBIZZ NINA REGIO VIDEO PUZZEL PODCAST

Binnenland Buitenland

De Lijn bestelde in het verleden wel al elektrische bussen bij de Belgische bussenbouwer Van Hool. © David Legreve

De Lijn onder vuur vanwege aankoop elektrische bussen uit China: "Schande"

NET

16:0
zwa

15:3
door

15:1
mete

15:0
level

14:3
med

ME

- Hankijad võivad RHAD-is sätestada tingimused, mida on kolmandate riikide tarnijatel keeruline täita (nt sotsiaalsed või keskkonnahoidlikud kriteeriumid).

NB! Sellised tingimused peavad olema seotud hankelepingu esemega ja olema proportsionaalsed.

- Lisaks võib kõrvaldada kolmandatest riikidest pakkujad (kes ei ole GPA liikmed).

Konkreetsed kaasused:

- Austria hankis 640 autot valitsuse sõidukiteks.
- Belgia omavalitsus hankis 92 bussi.
- *BYD – väidetavalt Hiina riigi kontrolli all olev ettevõtte, tootmine toimub Ungaris.*
- *Probleem: Hiina ettevõtted saavad riigilt subsidiume, mistõttu nad moonutavad konkurentsi EL turul*

Tolliskännerid

Binnenland Buitenland

Douanepersoneel op Brussels Airport bij een scanner van het Chinese merk NuTech. Archiefbeeld. © BELGA

Chinese scanners die douane gebruikt vormen tóch een veiligheidsrisico

Europe turns on China's NuTech after decade of awarding security contracts

Security equipment supplier's machines are widely used at borders around the continent under public contracts

Konkreetsed kaasused:

- Hiina tootja *NuTech* on Pekingi Tsinghua ülikooli spin-off. Tsinghua ülikoolil on seos küberspionaažiga ning Hiina kaitse- ja julgeolevaldkonna projektidega.
- *NuTech*-il on Poolas tütarettevõte.
- Belgias on käimas kohtuvaidlus *NuTech*iga seoses Rotterdami sadamaskänneri riigihankega. *NuTech* kõrvaldati menetlusest, riigihange viidi läbi kaitse- ja julgeolekuvaldkonna erandina.
Risk: tundlikud sadama andmed.
- Belgia lennujaamades *NuTech* tolliskännerid.
Lahendus: nn „standalone“ skänner, st skänner pole andmesidevõrku ühendatud.

Antwerpeni sadama süvistamine

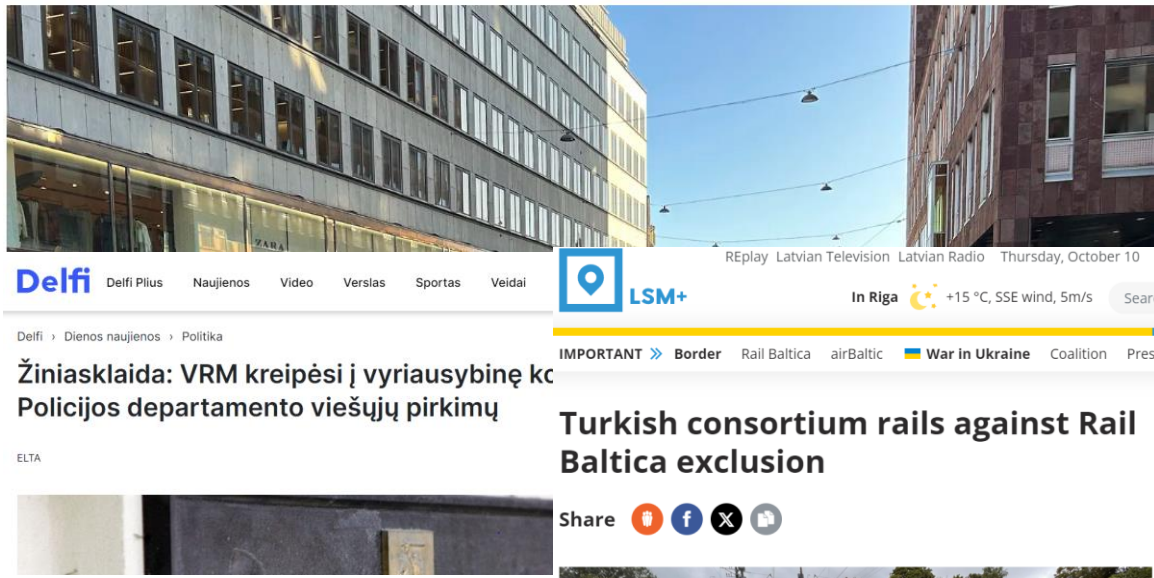

Konkreetsed kaasused:

- 2024. aasta alguses kuulutas Belgia KOV-ist hankija välja riigihanke Antwerpeni sadama süvistamiseks.
- Sadam asub jõel, mille põhjas on andmesidekaablid.
- Oli suur tõenäosus, et Hiina ettevõtte saab töö endale ja seda ei saa takistada.

Seosed VF-ga

SABOTAAŽI OHT } Rootsi transpordiamet võib kandikul ulatada Venemaale kõigi sõidukite andmed

Konkreetsed kaasused:

- Rootsi Transpordi Ameti riigihange sõiduki registreerimisnumbrite hankimiseks.
- Rail Balticu (Läti) hankes kõrvaldati riigihankemenetlusest Türgi konsortsium, kes jätkas äritegevusega VF-is.
- Leedu Politseiamet hankis luurerobotit. Pakkujaks oli ettevõtete grupp „Garant Group“, kes jätkas äritegevusega VF-is.

ARTICLE

Sweden: Prohibition on Huawei Products in Swedish 5G Network Upheld

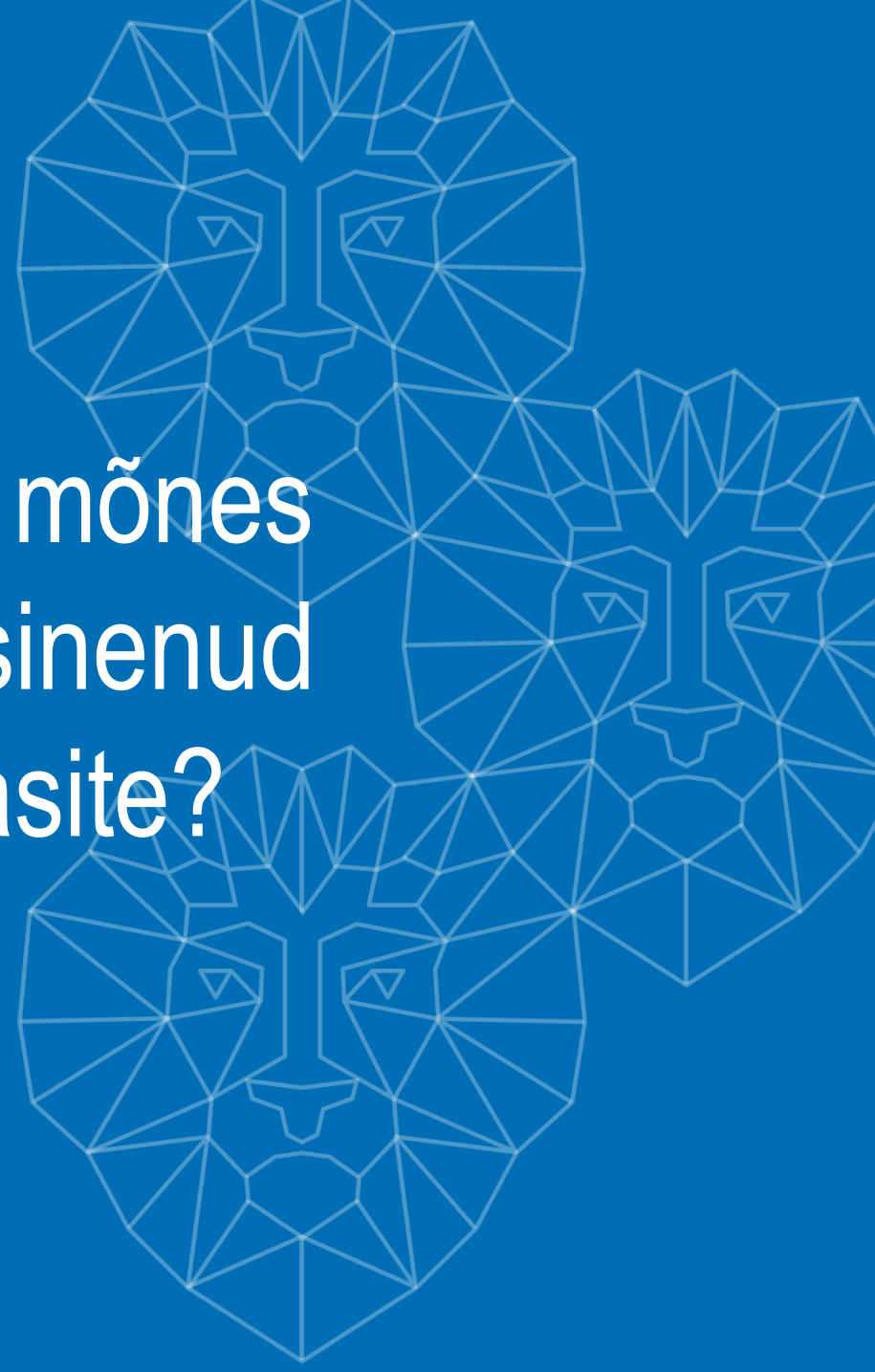
On June 22, 2022, the Administrative Court of Appeals in Stockholm (Kammarrätten i Stockholm) upheld the Swedish Post and Telecom Authority (PTS) decision to ban Huawei and Huawei products from a 2020 public procurement bid for national security reasons. ([Joint Case 5222-21 and 5223-21.](#))

Huawei toodete kõrvaldamine

Konkreetsed kaasused:

- Rootsi apellatsioonikohus kinnitas 2022. aasta juunis Otsuse keelata Huawei toodete kasutamine Rootsi 5G võrgu taristutes julgeoleku kaalutlustel.
- Kohtuotsuses leiti, et Rootsi Posti- ja Telekommunikatsiooni Ameti poolt kehtestatud piirangud olid Vajalikud ja proportsionaalsed, et kaitsta Rootsi riiklikku julgeolekut. Kohus otsustas, et Huawei keelamine 5G riigihankes ei rikkunud Rootsi, Eli ega rahvusvahelist õigust.

Küsimus: Kas Teie hinnangul on mõnes
Teie korraldatavas riigihankes esinenud
julgeoleku ohte? Kuidas maandasite?

Senised arengud

- 2023 detsembris tutvustati esmakordselt riigihangete korraldajatele julgeoleku teemasid/ RRO andis esmased näpunäited julgeoleku riskide maandamiseks
- 2024 suvel avaldasime kodulehel riskide maandamise juhise, samuti Hollandi ja Belgia sarnased juhendmaterjalid
- lisaks tõlgime Hollandi Quick scan tööriista, mis on mõeldud julgeoleku riskide kiireks tuvastamiseks

Kiirkontrolli näidis

Disruption of the critical process

Awarding a contract to a certain party may lead to that party acquiring a position which can influence the continuity of supply, the provision of services or production in one of the critical processes. Critical processes are processes that are so essential to Dutch society that failure or disruption will cause serious social disruption and threaten national security, for example telecommunications or energy supply.

The annex to this Quick Scan includes the list of critical processes.

<ul style="list-style-type: none">• Can the contractor (or its subcontractors) influence (sabotage or manipulate) the critical process? For example, will the contractors (or their subcontractors) have access to systems that give control over, or insight into, (part of) the critical process?	☐ Yes/Potentially ☐ No	Explanation:
---	---	--------------

Leaking of sensitive knowledge, technology and information

A contractor (or its subcontractors) could gain access to high-value knowledge, technology or confidential information for the performance of a contract. For example, access to knowledge about the functioning of critical processes, datasets containing (special) personal data of Dutch citizens, certain confidential policy positions and strategies or technological knowledge for military applications that give the Netherlands a unique knowledge position. The contractor may be given direct access to this information or the contractor may be given access to a (physical) location that allows it to access that sensitive information.

Information

Does the contractor (or its subcontractors) need access to sensitive information to perform the contract?

<ul style="list-style-type: none">• Is there access to a large set of personal data of citizens or specific personal data of high-ranking officials (e.g. home addresses, data of ministers, administrators or direct staff thereof)?	☐ Yes/Potentially ☐ No	Explanation:
---	---	--------------

Kontrollküsimustik (Quickscan)

- Kontrollküsimuste vastused näitavad kas on vajalik põhjalikuma riskide analüüsi tegemine;
- Kontrollküsimustiku eesmärk on tuvastada kas hankelepingu osapool või tema alltöövõtjad võivad omandada positsiooni, kus:
 - nad võivad mõjutada elutähtsa teenuse tarnekindlust, teenuse osutamist või tootmist;
 - Saavad ligipääsu tundlikele andmetele, tehnoloogiale või oskusteabele;
 - Saavad ligipääsu tundlikele kohtadele.
- Samuti kas hankeleping tekitab suure strateegilise sõltuvuse lepingu osapooldest või tema alltöövõtjatest;
- Kas leping võib anda võimaluse spionaažiks.

Põhjalikum analüüs

- Millise olulise julgeolekukuviga on tegemist?
- Milline on seos selle julgeolekukuvi ja konkreetse hankeeseme vahel?
- Miks on kavandatud meede või erand vajalik olulise julgeolekukuvi kaitsmiseks?
- Kas kavandatav meede või erand on asjakohane, põhjendatud ja proportsionaalne, et kaitsta seda olulist julgeolekukuvi?

Riskide maandamise meetmed klassikalises sektoris (1)

- Piirata riigihangetes osalevate ettevõtjate ringi ettevõtjate asukoha põhiselt;
- Kasutada mitmeetapilist menetlust – piiratud menetlus, konkurentsipõhine läbirääkimistega menetlus; võistlev dialoog;

Riskide maandamise meetmed klassikalises sektoris (2)

- Piirata juurdepääsu riigihanke alusdokumentidele;
- Sätestada tehnilises kirjelduses asjakohased nõuded. (Google-iga ühilduvus);
- Kasutada kvalifitseerimistingimusi;

Riskide maandamise meetmed klassikalises sektoris (3)

- Kasutada kvaliteedikriteeriume (keskkonnahoidlikud, sotsiaalsed kriteeriumid)
- Kasutada vabatahtlikke kõrvaldamisaluseid;
- Sätestada täiendavad tingimused hankelepingus – näiteks konfidentsiaalsuskokkulepe; päritoluriigi deklaratsiooni esitamise nõue)
- Erandi kasutamine (Austria trükikoja kaasus C-187/16; Augusta Bell C-337/05 ja C-157/06)

Täiendav võimalus võrgustikusekoris

- Pakkumuse tagasilükkamine kui üle 50% pakutavatest asjadest on pärit kolmandatest riikidest

Meetmete koondtabel sektorite lõikes

	Klassikaline	Võrgustik	Kaitse- ja julgeolek
1. Piirang pakkuja päritolule kolmandast riigist	jah	jah	jah
2. Rahvusvaheline või Eesti sanktsioon	jah	jah	jah
3. Toodete päritolu kolmandast riigist	ei	jah	ei
4.A Nõuded tarnekindlusele, konfidentsiaalsusele	jah ¹¹	jah ¹¹	jah
4.B Ettevõtja ebausaldusväärus	ei	ei	jah
5. Riigisaladuse ja muu salajase teabega seotud erand	jah	jah	jah
6. Rahvusvaheliste hangete instrument	jah	jah	ei
7. Välisriigi subsiidiumi kontroll al 250 milj eur	jah	jah	ei
8. Riigihanke tingimused (tehniline kirjeldus)	jah	jah	jah
9. RHAD-s sisalduva teabe konfidentsiaalsena hoidmine	jah	jah	jah
10. Mitmeetapilise menetluse kasutamine	jah	jah	jah

Kaitse- ja julgeoleku hangete eristamine klassikalise sektori riigihangetest (1)

- Kaitse- ja julgeolekuvaldkonna riigihanked tehti enne direktiivi ELTL artikkel 346 alusel;
- Kaitsevaldkonna turu avamiseks võeti juulis 2009 vastu kaitse- ja julgeoleku sektori riigihangete direktiiv 2009/81/EÜ
- Direktiivist ülevõetud sätteid on kasutatud kaitse- ja mittesõjalise julgeoleku hankelepingute sõlmimiseks ehk tundliku sõja- ja luurevarustuse ostmiseks

Kasulik teave

- <https://www.kaitseministeerium.ee/et/eesmargid-tegevused/julgeolekupoliitika>
- https://fin.ee/sites/default/files/documents/2024-04/Riigihangete%20la%CC%88biviimise%20strateegilised%20po%CC%83himo%CC%83tted_2023.pdf
- [**https://fin.ee/sites/default/files/documents/2024-08/Julgeoleku%20riskide%20maandamine%20riigihangetes%202024_0.pdf**](https://fin.ee/sites/default/files/documents/2024-08/Julgeoleku%20riskide%20maandamine%20riigihangetes%202024_0.pdf)

RAHANDUSMINISTEERIUM

Täname kuulamast!

